

Sygn. akt IV CSK 101/06

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 sierpnia 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Kwaśniewski (przewodniczący)

SSN Jan Górowski

SSN Barbara Myszka (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Banku [...]SA

przeciwko M.K. i H.L.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 3 sierpnia 2006 r.,

skargi kasacyjnej pozwanych

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 8 grudnia 2005 r., sygn. akt [...],

uchyla zaskarżony wyrok w części utrzymującej w mocy nakaz zapłaty Sądu Okręgowego w G. z dnia 7 lipca 2003 r., (pkt I a), orzekającej o kosztach zastępstwa procesowego (pkt I b, pkt 3) oraz w części orzekającej o kosztach postępowania (pkt III) i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Nakazem zapłaty z dnia 7 lipca 2003 r. Sąd Okręgowy w G. orzekł, że pozwani S.K., M.L., M.K. i H.L. mają zapłacić solidarnie powodowi Bankowi S.A. kwotę 1 000 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 22 marca 2003 r., a pozwani S.K. i M.L., również solidarnie, dalszą kwotę 875 472,47 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 22 marca 2003 r. – w ciągu dwóch tygodni od dnia doręczenia nakazu, albo wnieść w tym terminie zarzuty. Po rozpoznaniu sprawy na skutek zarzutów pozwanych, Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z dnia 20 grudnia 2004 r. uchylił powyższy nakaz i oddalił powództwo, przyjmując za podstawę orzeczenia następujące ustalenia i wnioski.

W dniu 13 kwietnia 1999 r. pozwani S.K. i M.L., wspólnicy spółki cywilnej pod nazwą „P.”, zawarli z powodem umowę o kredyt obrotowy w formie odnawialnej linii kredytowej na okres od dnia 13 kwietnia 1999 r. do dnia 12 kwietnia 2000 r. z zastrzeżeniem, że zadłużenie z tytułu udzielonego kredytu nie może przekroczyć kwoty 1 000 000 zł. Zabezpieczeniem kredytu miała być hipoteka ustanowiona na nieruchomości kredytobiorców oraz wystawione przez nich weksle *in blanco* poręczone przez współmałżonki. Umowę tę podpisał M.L., powołując się na pełnomocnictwo udzielone mu przez pozwanego S.K. Równocześnie, w dniu 13 kwietnia 1999 r., M.L. wystawił trzy weksle *in blanco* wraz z deklaracjami wekslowymi, wskazując, że działa w imieniu własnym oraz jako pełnomocnik pozwanego S.K. Pozwane M.K. i H.L. podpisały te weksle jako poręczycielki. Zgodnie z treścią sporządzonych deklaracji, powód miał prawo wypełnić otrzymane weksle na sumę odpowiadającą kwocie wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami, prowizją i innymi kosztami w przypadku nie dotrzymania umownego terminu spłaty oraz we wszystkich tych przypadkach, w których służyć mu będzie prawo ściągnięcia swoich wierzytelności przed nadejściem terminu płatności, a ponadto opatrzyć je datą płatności według swego uznania. Pozwane M.K. i H.L. podpisały deklaracje wekslowe jako poręczycielki, ograniczając swoją odpowiedzialność do kwoty 1 000 000 zł.

W dniu 11 września 2001 r. powodowy Bank wystąpił do Sądu Okręgowego w G. z pozwem o zasądzenie od pozwanych kwoty 1 032 690,95 zł z odsetkami twierdząc, że kwota ta stanowi zadłużenie wynikające z umowy kredytowej. Do pozwu dołączył umowę o kredyt obrotowy z dnia 13 kwietnia 1999 r. oraz wyciąg z ksiąg banku z dnia 9 sierpnia 2001 r. Sąd Okręgowy w dniu 8 listopada 2001 r. wydał zgodnie z żądaniem pozwu nakaz zapłaty, jednak na skutek zarzutów pozwanych – wyrokiem z dnia 13 czerwca 2002 r. – nakaz ten uchylił i oddalił powództwo. Wyrok, o którym mowa, uprawomocnił się bez zaskarżenia; jego uzasadnienie nie zostało sporządzone.

Powód wypełnił otrzymane weksle, dwa na kwoty po 625 150 zł każdy i jeden na kwotę 625 172,47 zł, oznaczając termin ich płatności na dzień 21 marca 2003 r. Następnie, pismami z dnia 13 marca 2003 r. wezwał pozwanych do wykupu weksli, a po bezskutecznym upływie terminu wystąpił z pozwem, który zapoczątkował postępowanie w sprawie.

Sąd Okręgowy uznał, że skoro powodowy Bank nie puścił otrzymanych weksli w obieg, zarówno wystawcy, jak i poręczycielowi przysługują wobec remitenta zarzuty wynikające ze stosunku podstawowego. Pozwani mogą zatem powoływać się na wypełnienie weksli niezgodnie z porozumieniem. Zarzut taki został przez pozwanych podniesiony i trzeba uznać go za zasadny. Weksle miały bowiem zabezpieczać wiarygodność powoda w stosunku do pozwanych z tytułu udzielonego kredytu, natomiast roszczenie powoda z tego tytułu zostało prawomocnym wyrokiem oddalone. W tej sytuacji niedopuszczalne było wypełnienie otrzymanych weksli i dochodzenie na ich podstawie należności z tego samego tytułu. Poza tym powód nie wykazał, by pozwany M.L. – podpisując weksle – legitymował się pełnomocnictwem udzielonym przez pozwanego S.K., pełnomocnictwo takie powinno być bowiem sporządzone na piśmie.

Na skutek apelacji powodowego Banku Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 8 grudnia 2005 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że utrzymał w mocy nakaz zapłaty tego Sądu z dnia 7 lipca 2003 r. w stosunku do pozwanych M.K. i H.L. odnośnie do kwoty 1 000 000 zł, natomiast w pozostałej części nakaz ten uchylił i oddalił powództwo.

Sąd Apelacyjny uznał ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji za prawidłowe i podkreślił, że ocena prawna roszczeń skierowanych do kredytobiorców oraz roszczeń skierowanych do poręczycieli nie przedstawia się jednakowo oraz, że odmienna jest również sytuacja pozwanych S.K. i M.L. Powód nie wykazał, by pozwany M.L., podpisując weksle, legitymował się pełnomocnictwem S.K., wobec czego z tej już tylko przyczyny oddalenie powództwa w stosunku do S.K. należy uznać za prawidłowe. Trafnie też oddalone zostało powództwo w stosunku do pozwanego M.L., gdyż ze względu na prawomocny wyrok Sądu Okręgowego oddalający powództwo o zwrot długu z umowy kredytowej z dnia 13 września 1999 r. powód nie może żądać od kredytobiorców zapłaty na podstawie tej umowy.

Odmienne natomiast przedstawia się – stwierdził Sąd Apelacyjny – ocena roszczeń skierowanych do pozwanych M.K. i H.L. Powództwo w stosunku do wymienionych pozwanych, oparte na umowie kredytowej, zostało prawomocnie oddalone, jednak ich odpowiedzialność w niniejszej sprawie podlega ocenie na podstawie przepisów ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe (Dz.U. Nr 37, poz. 282 ze zm. – dalej: „Pr. weksl.”). Pozwane nie mogą odwoływać się do zarzutów wynikających ze stosunku podstawowego między wystawcą weksla a remitentem, ponieważ z art. 32 Pr. weksl. wynika samodzielna odpowiedzialność poręczyciela wekslowego. Według powołanego przepisu, zobowiązanie poręczyciela jest ważne, chociażby nawet zobowiązanie, za które poręcza, było nieważne z jakiegokolwiek przyczyny z wyjątkiem wady formalnej. Oznacza to, że poręczyciel wekslowy odpowiada nawet wtedy, gdyby osoba, za którą poręczył, nie ponosiła odpowiedzialności. Uwolnienie zatem dłużników kredytowych będących wystawcami weksli *in blanco* z obowiązku zapłaty nie zwalnia poręczycieli wekslowych od odpowiedzialności według treści podpisanych dokumentów.

W skardze kasacyjnej pozwane – powołując się na obydwie podstawy określone w art. 398³ § 1 k.p.c. – wniosły o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w części utrzymującej w mocy nakaz zapłaty z dnia 7 lipca 2003 r. i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania. W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej wskazały na naruszenie przepisów: art. 10 w związku z art. 103 Pr. weksl. przez ich nie zastosowanie, pomimo podniesienia zarzutu wypełnienia weksli

niezgodnie z porozumieniem oraz art. 32 ust. 2 w związku z art. 103 Pr. weksl. przez ich niewłaściwe zastosowanie do oceny dopuszczalności wspomnianego zarzutu. W ramach drugiej podstawy postawiły natomiast zarzut obrazy art. 378 § 1 k.p.c. przez wyjście poza zarzuty apelacji i oparcie rozstrzygnięcia na naruszeniu przez Sąd pierwszej instancji przepisu art. 32 ust. 2 Pr. weksl., czego w apelacji nie podnoszono.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wskazując na naruszenie art. 378 § 1 k.p.c. skarżące zmierzały do wykazania, że Sąd Apelacyjny nie był uprawniony do dokonywania oceny zasadności roszczenia powodowego Banku przez pryzmat art. 32 Pr. weksl., z tej przyczyny że zarzut obrazy tego przepisu nie został podniesiony w apelacji. Zaznaczyły, że odmienne stanowisko Sądu Najwyższego w kwestii wykładni art. 378 § 1 k.p.c. jest im znane, podniosły jednak, że powołany przepis nadal budzi poważne wątpliwości i w związku z tym wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów. Wskazały przy tym na następujące orzeczenia Sądu Najwyższego: wyrok z dnia 22 stycznia 2002 r., V CKN 650/00 (niepubl.), postanowienie z dnia 4 października 2002 r., III CZP 62/02 (OSNC 2004, nr 1, poz. 7), wyrok z dnia 14 lipca 2004 r., IV CK 544/03 (M. Prawn. 2004, nr 16, poz. 727) oraz wyrok z dnia 25 sierpnia 2004 r., I PK 22/03 (OSNP 2005, nr 6, poz. 80).

Odnosząc się do przytoczonego zarzutu trzeba zauważyć, że wśród powołanych przez skarżące orzeczeń Sądu Najwyższego jedynie w wyroku z dnia 14 lipca 2004 r., IV CK 544/03, wyrażony został pogląd o związaniu sądu drugiej instancji granicami zarzutów podniesionych w apelacji. W pozostałych orzeczeniach Sąd Najwyższy przyjmował, że w systemie apelacyjnym postępowanie prowadzone przez sąd drugiej instancji – pozostając postępowaniem odwoławczym i kontrolnym – zachowuje walor postępowania rozpoznawczego, co oznacza, że sąd ten ma z jednej strony pełną, ograniczoną jedynie granicami zaskarżenia, swobodę jurysdykcyjną, z drugiej natomiast ciąży na nim obowiązek rozważenia wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów i wniosków. Wynikający z art. 378 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. obowiązek rozpoznania sprawy w granicach apelacji oznacza zatem zarówno bezwzględny zakaz wykraczania przez sąd drugiej instancji poza te granice, jak i nakaz wzięcia pod uwagę i rozważenia wszystkich podniesionych

w apelacji zarzutów i wniosków. W konsekwencji, sąd drugiej instancji może – a jeżeli je dostrzeże – powinien naprawić wszystkie stwierdzone w postępowaniu apelacyjnym naruszenia prawa materialnego przez sąd pierwszej instancji, niezależnie od tego, czy zostały wytknięte w apelacji, pod warunkiem, że mieszczą się w granicach zaskarżenia.

Przytoczone stanowisko Sądu Najwyższego, wyrażane także w innych, nie powołanych przez skarżące orzeczeniach, zarówno publikowanych, jak i nie publikowanych, uznać trzeba za dominujące nie tylko w orzecznictwie, ale i w doktrynie (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2000 r., III CKN 812/98, OSNC 2000, nr 10, poz. 193, z dnia 5 września 2001 r., I CKN 179/99, OSNC 2002, nr 4, poz. 54, z dnia 15 listopada 2002 r., V CKN 1348/00, Izba Cywilna 2003, nr 6, s. 45 oraz z dnia 23 lutego 2006 r., II CSK 132/05, nie publ. lub postanowienie z dnia 21 sierpnia 2003 r., III CKN 392/01, OSNC 2004, nr 10, poz. 161). Podziela je również skład orzekający Sądu Najwyższego, uznając, że przytoczone przez skarżące zapatrywania niektórych przedstawicieli doktryny nie dostarczają argumentów przemawiających za odmiennym rozstrzygnięciem omawianego zagadnienia. Konkludując, trzeba stwierdzić, że Sąd Apelacyjny – oceniając zasadność roszczenia strony powodowej w świetle art. 32 ust. 2 Pr. weksl. – w niczym nie naruszył przepisu art. 378 § 1 k.p.c.

Za trafne uznać trzeba natomiast zarzuty podniesione w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej, u podstaw zaskarżonego wyroku legło bowiem błędne stanowisko, że skarżące – ze względu na regulację zawartą w art. 32 ust. 2 Pr. weksl. – nie mogą bronić się zarzutem wypełnienia weksli *in blanco* niezgodnie z porozumieniem.

W postępowaniu nakazowym po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty dopuszczalne jest powoływanie się na podstawę faktyczną i prawną, wynikającą z łączącego strony stosunku prawnego, w związku z którym został wystawiony weksel (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 1967 r., III CZP 19/66, OSNCP 1968, nr 5, poz. 79, uchwałę połączonych Izb Sądu Najwyższego: Izby Cywilnej oraz Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 kwietnia 1972 r., III PZP 17/70, OSNCP 1973, nr 5, poz. 72, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 1997 r., I CKN 48/97, OSNC 1997, nr 9, poz. 124 lub

wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2000 r., V CKN 136/00, OSNC 2001, nr 6, poz. 89).

Weksle stanowiące podstawę powództwa w niniejszej sprawie były wekslami *in blanco* wystawionymi w celu zabezpieczenia zwrotu kredytu, a ich wręczeniu towarzyszyło sporządzenie deklaracji upoważniającej powoda do wypełnienia weksli i określającej sposób wypełnienia. Zgodnie z poglądem przyjętym w orzecznictwie Sądu Najwyższego, poręczyciel, który udzielił poręczenia na wekslu *in blanco*, może – do czasu indosowania weksła przez remitenta – powoływać się na wypełnienie weksła niezgodnie z zawartym porozumieniem (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 28 października 1963 r., II CR 249/63, OSNCP 1964, nr 10, poz. 208, z dnia 25 września 1996 r., II CKU 1/96, niepubl., z dnia 5 czerwca 1997 r., II CKN 185/97, OSNC 1997, nr 12, poz. 201, z dnia 31 maja 2001 r., V CKN 264/00, nie publ., z dnia 1 października 2003 r., II CK 80/02, niepubl., z dnia 24 października 2003 r., III CK 35/02, niepubl. oraz z dnia 17 września 2004 r., V CK 562/03, Pr. Bankowe 2005, nr 3, s. 17). Przytoczone stanowisko zyskało aprobatę w nauce prawa i można już uznać je w orzecznictwie za utrwalone.

Wyrażając odmienny pogląd Sąd Apelacyjny nie ustosunkował się do argumentów przytaczanych przez Sąd Najwyższy dla uzasadnienia przyjętego stanowiska. Odwołał się jedynie do art. 32 ust. 2 Pr. weksl., lecz przepis ten nie reguluje problematyki zarzutów przysługujących poręczycielowi wekslowemu. Wskazał już na to Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 31 maja 2001 r., V CKN 264/00, podkreślając, że art. 32 Pr. weksl. nie przesądza o zakresie zarzutów przysługujących poręczycielowi wekslowemu. Podzielając to stanowisko, trzeba uznać podniesiony przez skarżące zarzut obrazy przepisów art. 10 i art. 32 ust. 2 w związku z art. 103 Pr. weksl. za uzasadniony. Skoro zaś Sąd Apelacyjny wyszedł z błędnego założenia, że skarżące nie mogą bronić się zarzutem wypełnienia przez powoda weksli *in blanco* niezgodnie z porozumieniem, konieczne stało się uchylenie wyroku tego Sądu w części zaskarżonej i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 oraz art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

